

Swyddfa'r
Gwarcheidwad
Cyhoeddus

OPG104A

Llenwi eich ffurflen adroddiad dirprwy

Penderfyniadau iechyd a lles

Cynnwys

Ynghylch y ffurflen adroddiad dirprwy	4
Adran 1: Gwybodaeth am y dirprwy a'r cleient	6
Adran 2: Penderfyniadau a wnaed yn ystod y cyfnod adrodd 7	
Adran 3: Pobl y buoch yn ymgynghori â hwy	9
Adran 4: Cyswllt â'r cleient	10
Adran 5: Iechyd a lles y cleient	10
Adran 6: Pryderon a newidiadau	11
Adran 7: Unrhyw wybodaeth arall	11
Adran 8: Datganiad y dirprwy	11
Beth sy'n digwydd nesaf?	12
Geirfa	13

Ynghylch y ffurflen adroddiad dirprwy

Pam fod angen i chi lenwi'r ffurflen adroddiad dirprwy?

Mae'r ffurflen adroddiad dirprwy:

- yn dweud wrthym am y penderfyniadau a wnaethoch dros y person yr ydych yn gweithredu ar ei ran (a elwir 'y cleient' yn y canllaw hwn)
- yn rhoi gwybodaeth i ni fel y gallwn eich cefnogi i sicrhau bod y cleient yn cael yr ansawdd bywyd gorau posibl

Weithiau bydd OPG angen gwybodaeth ychwanegol. Efallai y byddwn yn gofyn i chi ddweud mwy wrthym neu'n gofyn i ymwelydd Llys Gwarchod ymweld â chi a'r cleient i ganfod mwy.

Beth sy'n digwydd os nad ydych yn anfon eich ffurflen atom neu fod pryderon

Yn unol â'r gyfraith **rhaid** chi lenwi ffurflen adroddiad dirprwy os bydd OPG yn gofyn i chi wneud hynny.

Os na fyddwch yn cwblhau ac yn anfon eich adroddiad dirprwy i OPG pan fyddwn wedi gofyn i chi amdani, efallai y byddwn yn adolygu eich dirprwyaeth. Yn y pen draw, gallai hyn ein harwain i wneud cais i'r Llys Gwarchod ddileu eich sefyllfa fel dirprwy a phenodi dirprwy arall yn eich lle.

Pryderon a gofidiau

Os oes unrhyw beth ynghylch bod yn ddirprwy sydd eich poeni, rhowch wybod i ni amdano yn eich ffurflen adroddiad ar dudalen 7. Byddwn yn cysylltu â chi i geisio helpu.

I gael ymateb ynghynt, ffoniwch neu e-bostiwch eich rheolwr achos OPG.

Ffoniwch dîm canolfan gyswllt OPG: 0300 456 0300
Dydd Llun i ddydd Gwener 9am tan 5pm; Dydd Mercher
10am tan 5pm
Ebost: customerservices@publicguardian.gsi.gov.uk

Ai dyma eich blwyddyn gyntaf fel dirprwy?

Rydym yn gwybod y gall y flwyddyn gyntaf fel dirprwy fod yn anodd. Cysylltwch â'ch rheolwr achos OPG am gymorth gyda'r canlynol:

- cyngor am ymdrin â chartrefi gofal
- deall eich dyletswyddau
- cynnwys y cleient mewn penderfyniadau sy'n effeithio arnynt

Anfonwch eich ffurflen ar ôl ei chwblhau i:

Office of the Public Guardian
PO Box 16185
Birmingham B2 2WH

Llenwi'r ffurflen

Adran 1: Gwybodaeth am y dirprwy a'r cleient

Cyfnod adrodd (tudalen 1)

Mae eich cyfnod adrodd ar y llythyr a anfonwyd atoch gyda'ch ffurflen adroddiad. Fel arfer y mae 12 mis o'r dyddiad pryd y cyhoeddwyd eich gorchymyn llys (nid y dyddiad y derbyniwyd ef gennych). Byddwch yn canfod y dyddiad hwnnw ar dudalen gyntaf eich gorchymyn llys. Er enghraifft, os mai'r dyddiad ar eich gorchymyn llys yw 10 Mehefin, yna mae'r cyfnod adrodd rhwng 10 Mehefin a 9 Mehefin y flwyddyn ganlynol.

Fel arfer bydd raid i chi anfon adroddiad atom bob blwyddyn o'r flwyddyn union ar ôl dyddiad eich gorchymyn llys ond weithiau efallai y byddwn yn gofyn i chi anfon adroddiadau yn amlach na hynny.

Ydy'r cleient yn treulio amser mewn mwy nac un cyfeiriad?

Mae angen i ni wybod am unrhyw le arall le mae'r cleient yn treulio cyfnod rhesymol o amser. Os oes rhywle lle y mae'r cleient yn treulio wythnosau ar y tro, yna rhwch wybod i ni ar dudalen 8.

Mae hyn oherwydd efallai y bydd angen i ni drefnu ymweliad â'r cleient. Mae o gymorth i ni gael y cofnod diweddaraf o ble mae'r cleient yn treulio amser.

Adran 2: Penderfyniadau a wnaed yn ystod y cyfnod adrodd

Yn yr adran hon rydym yn gofyn i chi am y canlynol:

- gallu meddyliol y cleient i wneud penderfyniadau iechyd a lles dros y cyfnod adrodd – a yw eu gallu meddyliol wedi newid neu aros yr un fath yn ystod y cyfnod hwnnw
- penderfyniadau sylweddol a wnaethoch ar ran y cleient yn ystod y cyfnod adrodd

Rydym angen gwybod a yw gallu meddyliol y cleient wedi gwella neu yn gwella, a pham. Efallai nad ydynt angen dirprwy mwyach.

Mae ‘Gallu meddyliol’ yn golygu gallu i wneud penderfyniad penodol ar yr adeg y mae angen ei wneud.

Penderfyniadau sylweddol: penderfyniadau dirprwy (tudalen 2)

Mae angen i chi restru'r holl benderfyniadau pwysig a wnaethoch ar ran y cleient yn ystod y cyfnod adrodd a gafodd effaith ar eu hiechyd, eu gofal neu amgylchiadau eraill.

Hoffem ichi hefyd ddweud wrthym am benderfyniadau y gwyddoch amdanynt a wnaed gan rywun arall. Gallai hyn fod yn weithiwr gofal, Meddyg Teulu neu rywun o'r awdurdod lleol.

Gallai penderfyniad sylweddol ymwneud â'r canlynol:

- symud y cleient i gartref nyrsio neu gartref gofal arall
- newid eu canolfan ddydd
- cytuno i driniaeth feddygol
- gyda phwy mae'r cleient yn byw
- gofal o ddydd i ddydd, gan gynnwys deiet a dillad
- helpu'r cleient i gymryd rhan mewn gweithgareddau hamdden neu gymdeithasol
- gwneud cwyn am ofal neu driniaeth y cleient

Does dim angen i chi gynnwys penderfyniadau bychain, dydd i ddydd yma.

Penderfyniadau sylweddol: cynnwys y cleient (tudalen 2)

Dywedwch wrthym a gafodd y cleient ei gynnwys wrth i'r penderfyniad gael ei wneud ai peidio. Peidiwch â gadael yr adran hon yn wag. Os nad oes gan y cleient allu meddyliol ac nad yw'n gallu gwneud unrhyw benderfyniadau, dywedwch wrthym am hynny yma.

Mae gallu meddyliol yn gallu newid. Efallai bod modd i'r cleient wneud rhai mathau o benderfyniadau ond nid rhai eraill – neu efallai na fydd yn gallu gwneud penderfyniadau ond ar rai adegau.

Rhaid i chi helpu'r cleient i wneud y penderfyniad cyfan, neu ran o benderfyniad, os gallant. Ni ddylech wneud penderfyniad ond os na all y cleient wneud y penderfyniad pan fo angen iddynt wneud hynny.

I gael cyfarwyddyd ar gynnwys y cleient wrth wneud penderfyniadau, gweler pennod 5 Cod Ymarfer y Ddeddf Galluedd Meddyliol, ar gael yn **www.gov.uk/opg/mca-code**

Adran 3: Pobl y buoch yn ymgynghori â hwy

Ysgrifennwch fanylion pobl y buoch yn ymgynghori â hwy wrth helpu'r cleient, megis:

- cartref gofal, gwasanaethau cymdeithasol neu staff yr awdurdod lleol
- aelodau o'r teulu
- ffrindiau agos y cleient
- Meddyg Teulu a staff iechyd eraill

Efallai y bydd angen i ni gysylltu â hwy os bydd rhywbeth yn digwydd a bod yn rhaid i ni gynnal ymchwiliad.

Os yn bosibl, dylech siarad â phobl sy'n adnabod y cleient yn dda ynghylch dymuniadau, teimladau, credoau a gwerthoedd y cleient, yn ogystal â phobl sy'n gweithio'n agos gyda'r cleient.

Os na fu i chi ymgynghori ag unrhyw un, mae angen i chi ddweud wrthym pam.

Anfonwyd tudalen ychwanegol atoch rhag ofn y byddwch angen mwy o le. Gallwch wneud llungopi ohoni gynifer o weithiau ag y byddwch angen.

Adran 4: Cyswllt â'r cleient

Rydym yn gofyn cwestiynau ynghylch pwy sy'n ymweld â'r cleient fel y gallwn fod yn sicr nad ydynt yn ynysig. Nid yw pob dirprwy yn gallu ymweld â'u cleient yn rheolaidd. Ond dylai fod rhywun a fyddai'n gallu dweud wrthy ch pe byddai unrhyw beth yn bod gyda'r cleient. Gallai hyn fod yn aelod o'r teulu neu ffrind yr ydych yn siarad â nhw'n rheolaidd sy'n ymweld â'r cleient.

Adran 5: Iechyd a lles y cleient

Yn yr adran hon rydym yn gofyn i chi am y canlynol:

- sut y telir am ofal y cleient, a phwy sy'n darparu'r gofal
- pa bryd y cafodd cynllun gofal y cleient ei adolygu ddiwethaf
- iechyd cyffredinol y cleient, ac unrhyw apwyntiadau neu adolygiadau meddygol neu o ran gofal
- gweithgareddau a digwyddiadau cymdeithasol y bu'r cleient yn cymryd rhan ynddynt

Rydym yn gofyn i chi sut y caiff gofal y cleient ei ariannu. Mae hyn oherwydd efallai y bydd modd i ni ddweud wrthy ch a allai'r cleient fod yn gymwys i dderbyn mwy o gyllid i helpu gyda'u gofal.

Does dim angen i ni wybod am bob un apwyntiad neu ddigwyddiad bychan. Rydym eisiau dealltwriaeth gyffredinol o iechyd y cleient, a chofnod o unrhyw ddigwyddiadau neu apwyntiadau arwyddocaol.

Er enghraifft, gallai person ag epilepsi gael ffitiau'n rheolaidd. Ni fyddai angen i ni wybod am bob un, ond fe allech ddweud wrthym eu bod wedi cael rhai ffitiau yn ystod y flwyddyn a allai fod yn normal o ran y person hwnnw.

Fodd bynnag, os byddai person gyda chyflwr parhaus yn gwaethygu'n sydyn iawn, neu'n cael damwain fawr, byddem eisiau gwybod am hynny.

Adran 6: Pryderon a newidiadau

Dywedwch wrthym am unrhyw bryderon a allai fod gennych ar hyn o bryd, a newidiadau yr ydych yn meddwl allai ddigwydd yn y cyfnod adrodd nesaf.

Byddwn yn darllen yr hyn fyddwch wedi'i ysgrifennu ac yn cysylltu â chi os gallwn helpu.

Os byddwch angen ateb ynghynt, ffoniwch neu anfonwch e-bost at eich rheolwr achos OPG. Mae eich llythyrau gan OPG yn cynnwys manylion cyswllt eich rheolwr achos.

Os ydych chi'n meddwl bod eich cleient mewn perygl uniongyrchol, ffoniwch yr heddlu ar 999.

Adran 7: Unrhyw wybodaeth arall

Os ydych eisiau dweud unrhyw beth wrthym na chodwyd mohono yn unrhyw le arall ar y ffurflen, nodwch ef yma. Does dim rhaid i chi lenwi'r adran hon.

Adran 8: Datganiad y dirprwy

Rhaid i chi ddarllen y datganiad ar dudalen 9 cyn i chi ei llofnodi a rhoi'r dyddiad arni.

Rydych yn llofnodi i ddatgan, cyn belled ag y gwyddoch chi, eich bod wedi rhoi gwybodaeth gywir. Os oes gennych unrhyw amheumon, cysylltwch â'ch rheolwr achos cyn llofnodi.

Rhaid i chi fod yn ymwybodol o'ch dyletswyddau fel y nodir hwy yn eich gorchymyn llys, Deddf Galluedd Meddyliol 2005 a Chod Ymarfer Deddf Galluedd Meddyliol. Mae'r Cod Ymarfer yn cynnwys cyngor ac enghreifftiau ar gyfer dirprwyon.

Gallwch ddod o hyd iddo yn www.gov.uk/opg/mca-code

Beth sy'n digwydd nesaf?

Pan fyddwch wedi llenwi'ch ffurflen gyda chymaint o wybodaeth ag y gallwch, anfonwch hi at:

Office of the Public Guardian
PO Box 16185
Birmingham B2 2WH

Pan fyddwn wedi adolygu eich adroddiad, byddwn yn anfon llythyr cydnabyddiaeth atoch. Bydd hwn yn cynnwys y dyddiadau ar gyfer y cyfnod adrodd nesaf.

Efallai y byddwn yn gofyn am fwy o wybodaeth. Gallem ofyn am y canlynol:

- y sefyllfa ddiweddaraf o ran trefniadau byw'r cleient
- manylion pobl eraill sy'n ymwneud â gofal y cleient
- tystiolaeth ddogfennol arall

Fel arfer byddwn yn gofyn am fwy o wybodaeth drwy alwad ffôn, ac yn anfon llythyr dilynol os bydd angen.

Geirfa

Budd gorau: dylai dirprwyon ystyried bob amser pa gamau sydd er budd gorau'r cleient wrth wneud penderfyniad. Dylech hefyd ystyried dymuniadau'r cleient yn y gorffennol a'r presennol a meddwl am ymgynghori ag eraill.

Rhif achos: bydd pob llythyr gan Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus yn cynnwys eich rif achos: chwiliwch am 'gyfeirnod OPG'. Mae eich rhif achos hefyd ar dudalen gyntaf eich gorchymyn llys yn y gongl uchaf ar yr ochr dde.

Cleient: y person yr ydych wedi'ch penodi gan y Llys Gwarchod i helpu i wneud penderfyniadau ar ei ran.

Cod Ymarfer: canllaw i'r Ddeddf Galluedd Meddyliol sydd ar gael mewn print o'r OPG neu yn **www.gov.uk/opg/mca-code**. Mae'r cod yn cynnwys llawer o wybodaeth werthfawr i ddirprwyon.

Ymwelydd Llys Gwarchod: rhywun a benodir i adrodd i'r Llys Gwarchod neu'r Gwarcheidwad Cyhoeddus ar sut y mae dirprwyon yn cyflawni eu dyletswyddau.

Dirprwy: chi – y person a benodwyd gan y Llys Gwarchod i ofalu am faterion y cleient.

Dirprwy lleyg: dirprwy heb fod yn broffesiynol, megis gŵr, gwraig, plentyn, partner neu ffrind.

Gallu meddyliol: y gallu i wneud penderfyniad am fater penodol ar yr adeg y mae angen gwneud penderfyniad. Mae'r diffiniad cyfreithiol o berson sydd heb allu meddyliol wedi'i nodi yn adran 2 Deddf Galluedd Meddyliol.

Deddf Galluedd Meddyliol 2005: lluniwyd y ddeddf i amddiffyn pobl na allant wneud penderfyniadau drostynt eu hunain. Gallai hyn fod oherwydd cyflwr iechyd meddwl, anabledd dysgu difrifol, niwed i'r ymennydd neu strôc. Diben y ddeddf yw caniatáu i oedolion wneud cynifer o benderfyniadau ag y gallant drostynt eu hunain ac i ddirprwy ac eraill wneud penderfyniadau ar eu rhan.

Dirprwy lles personol: dirprwy a benodwyd gan y Llys Gwarchod i reoli iechyd a gofal y cleient.

Dirprwy proffesiynol: rhywun sy'n codi tâl am fod yn ddirprwy, megis cyfreithiwr, cyfrifydd neu ddirprwy o'r awdurdod lleol.

Dirprwy eiddo a materion ariannol: dirprwy a benodwyd gan y Llys Gwarchod i reoli materion ariannol y cleient.

Cyfnod adrodd: y cyfnod o amser a gwmpesir gan eich adroddiad dirprwy (12 mis fel arfer).

